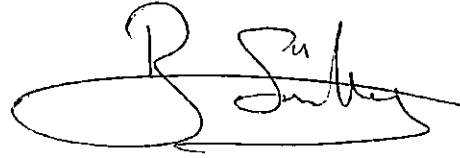

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Geçmiş dönemde vermiş olduğum; 2/5041, 2/5042, 2/5021, 2/4983, 2/4975, 2/4946, 2/4924, 2/4925, 2/4777, 2/4767, 2/4686, 2/4619, 2/4615, 2/4207, 2/4209, 2/4197, 2/3805, 2/3717, 2/3692, 2/3693, 2/3694, 2/3696, 2/3691, 2/3684, 2/3685, 2/3690, 2/3689, 2/3688, 2/3687, 2/3686, 2/3641, 2/3642, 2/3624, 2/3573, 2/3544, 2/3494, 2/3469, 2/3460, 2/3461, 2/3401, 2/3214, 2/3202, 2/3184, 2/3132, 2/3082, 2/2990, 2/2477, 2/2341, 2/2043, 2/1326, 2/1370, 2/1341, 2/1379, 2/1527, 2/1693, 2/1807, 2/1993 Esas numaralı kanun tekliflerimin, TBMM İç Tüzüğü'nün 77. Maddesinin 1. Fıkrası uyarınca 28. Yasama Döneminde yenilenmesini arz ve talep ederim.

Süleyman BÜLBÜL**Aydın Milletvekili**

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	İçişleri
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 16-8-2024	Esas No: 2/2366

T B M M
KANUNLAR VE KARAR BŞK.LİĞİ
14 Ağustos 2024
Numara:

T B M M
GENEL EVRAK
14 Ağustos 2024
No: 1476936

T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Tarih : 17.6.2021
Sayı : 1803

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ceza Muhakemesi Kanununda (Adil Yargılanma Hakkı İlkeleri Gereğince)
Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifimiz gerekçesiyle ilişikte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederiz. 16.06.2021

Engin ALTAY

İstanbul Milletvekili

Grup Başkanvekili

Özgür ÖZEL

Manisa Milletvekili

Grup Başkanvekili

Engin ÖZKOÇ

Sakarya Milletvekili

Grup Başkanvekili

Muharrem ERKEK

Çanakkale Milletvekili

İbrahim KABOĞLU

İstanbul Milletvekili

Zeynel EMRE

İstanbul Milletvekili

Sezgin TANRIKULU

İstanbul Milletvekili

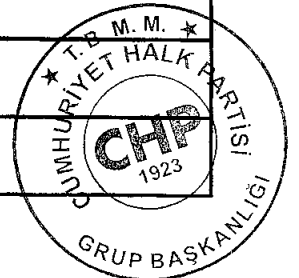

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	- İçişleri
Esas Komisyon	Adalet
Tarih : 18 Haziran 2021	Esas No: 2/3694

TBMM	
GENEL EVRAK	
17 Haziran 2021	AK
No.	
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR	
EBYS	

TBMM	
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ	
17 Haziran 2021	
Numara:	829944

ADI SOYADI	SEÇİM BÖLGESİ	İMZA
SERA KADIGİL	İSTANBUL	
AYSU BANKOĞLU	BARTIN	
ALPAY ANTMEN	MERSİN	
TURAN AYDOĞAN	İSTANBUL	
SÜLEYMAN BÜLBÜL	AYDIN	
MURAT EMİR	ANKARA	
CİHANGİR İSLAM	İSTANBUL	
ABDUHRAHMAN TUTDERE	ADİYAMAN	
UTKU ÇAKIRÖZER	ESKİŞEHİR	
RAFET ZEYBEK	ANTALYA	
TUFAN KÖSE	ÇORUM	
LEVENT GÖK	ANKARA	
BÜLENT TEZCAN	AYDIN	
ALİ MAHİR BAŞARIR	MERSİN	
ALİ HAYDAR HAKVERDİ	ANKARA	
SERVET ÜNSAL	ANKARA	
İRFAN KAPLAN	Gaziantep	
MAHMUT TANAL	İSTANBUL	
SEVDA ERDAN KILIÇ	İZMİR	
Hadri Emis Berberoğlu	İstanbul	
Sibel Özdemir	İstanbul	

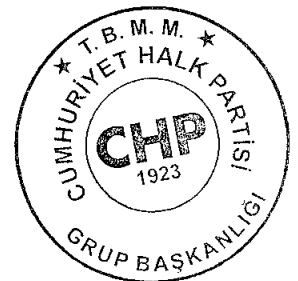
GENEL GEREKÇE

“Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma hakkı ile adil yargılanma hakkına sahiptir” (Anayasa, madde 36).

Adil yargılanma hakkı, Anayasa ile tanınan özgürlük ve haklar bakımından, sınırlama kaydı bulunmayan başlıca düzenleme olarak görülebilir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin ifadesiyle, yargılamanın adilliğinin güvencelenmesi, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi anlamındaki demokratik toplumun ilkelerinden birisini oluşturur (AİHM, Riepan-Avusturya, başvuru no: 35115/97, 14/11/2000, §27). Ne var ki, adil yargılanma hakkı, gerek Anayasa Mahkemesi gerekse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına göre en çok ihlal edilen temel haktır. Oysa bu hakkın korunması, diğer tüm hak ve özgürlüklerin de zincirleme şekilde korunmasını sağlamaktadır. Adil yargılanma hakkı, usule ilişkin ilkelerin belirleyici olduğu bir haktır. Bu bağlamda adil yargılanma hakkı, öncelikle ceza usul hukuku için hem çerçeveyi hem de asgari ölçü ve gereklilikleri belirler. Bu nedenle, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, öncelikli olarak gözden geçirilmiş ve adil yargılanma hakkının asgari standartlarına uygun hale getirilmesi amacıyla değiştirilmiştir.

Bunu yaparken, salt Anayasa madde 36'yı referans almakla yetinilmemiş; kanuni hâkim güvencesini düzenleyen madde 37 ile suç ve cezalara ilişkin esasları düzenleyen madde 38 gerekleri de dikkate alınmıştır. Kişi özgürlüğü ve güvenliğini düzenleyen madde 19 hükümleri de, bu açıdan yol gösterici olmuştur.

İşbu kanun teklifi; ilga, değiştirme ve yeni kural koyma şeklindeki düzenlemeleriyle, ceza muhakemesi hukuku mevzuatını, adil yargılanma hakkının gerekleriyle uyumlu hale getirmeyi hedeflemektedir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Tabii hâkim ilkesini ihlal eden ve hak arama hürriyetini keyfi olarak kısıtlayacak davanın nakli kararlarının önüne geçilebilmesi açısından, kamu güvenliğinin tehlike altında olma koşulunun somut olay ve delillerle gerekçelendirilmesi hükmü getirilmiştir.

MADDE 2- “Silahların eşitliği” ilkesinin tesisi ile hak arama hürriyetinin etkili kullanılabilmesi ve bu konuda herhangi bir hak kaybının yaşanmaması açısından, tarafların yokluğunda alınan kararlar ile kanun yollarına başvuru sonunda çıkan kararların da ilgisine tebliğ edilmesi hükmü getirilmiştir.

MADDE 3- Tanığın kimliğinin gizlenmesi uygulaması, savunma açısından dezavantajlı bir durum yaratmaktadır. Savunmanın bu usul işleminin tamamen dışında tutulması, adil yargılanma hakkının ihlali anlamına gelip; bu tanığın dinlenmesi esnasında, savunma tarafının en azından müdafî ile temsil edilmesi, silahların eşitliği ilkesi gereğince ve tanığa soru sorma hakkının tesisi ve beyanlara karşı anında karşı beyan sunabilmesi açısından zorunludur. AİHS’in 6. Maddesinin (3) numaralı fıkrasının (d) bendi şöyledir: “*d) İddia tanıklarını sorguya çekmek veya çektirmek, savunma tanıklarının da iddia tanıklarıyla aynı koşullar altında davet edilmelerinin ve dinlenmelerinin sağlanmasını istemek;*”. Genel anlamda hakkaniyete uygun bir yargılamanın yürütülebilmesi için “silahların eşitliği” ve “çelişmeli yargılama” ilkeleri ışığında, taraflara iddialarını sunmak hususunda uygun olanakların sağlanması şarttır. Taraflara tanık delili de dâhil olmak üzere, delillerini sunma ve inceletme noktasında uygun imkânların tanınması gerekir. Düzenlemeyle, delillere ilişkin dengesizlik veya hakkaniyetsizlik iddialarının da yargılamanın bütünü ışığında değerlendirilmesi öngörülmüştür.

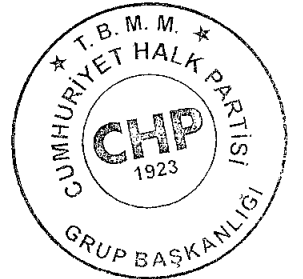
MADDE 4- Temel hak ve özgürlüklerin kullanımına yönelik kısıtlama aracı olarak koruma tedbirlerinin “orantılı, zorunlu ve geçici olma” koşulu karşısında; suçüstü halinde, kimliği belirlenebilir olan suç şüphelisi, kaçma veya delillere ulaşımı imkânsız hale getirmeye dair bir fiil içerisinde bulunmadıkça, yakalama işleminin gerçekleştirilmesi, özgürlük ve güvenlik hakkının ihlaline sebep olur. Buradan hareketle, yeni bir düzenleme öngörülmüştür.

MADDE 5- Mevcut madde düzenlemesi, 27/3/2015 tarih ve 6638 sayılı Yasa’nın 13. maddesiyle CMK’ya eklenmiştir. Öğretide önleme gözaltısı olarak adlandırılan bu müeyyide, yasanın tümünde Cumhuriyet Savcısına verilen gözaltı kararı yetkisini kolluğa devretmekte, olağan gözaltı temel süresi olan 24 saatlik yetkiyi aşarak 48 saate çıkarmakta, dahası bu gözaltıdan 48 saat boyunca savcıya haber verilmemesi imkânını kolluğa tanımaktadır.

Savcı denetiminin dışında kollukta geçen bu 48 saatlik süreç, işkence ve kötü muamele riski de taşımaktadır. Bu yönde yaşanan pek çok örnek mevcuttur.

Aynı 48 saatlik denetimsiz gözaltı süreci, uygulamada kolluk tarafından adli değil idari bir önlem olduğu tezinin benimsenmesiyle, müdafî bilgi, görüşme ve yardımından faydalanmayı da engellemektedir.

Anayasa, AİHS ve CMK kural ve düzenlemelerine tamamen aykırı, belirlilik ve ölçülülük kıstaslarından yoksun bu düzenleme tümüyle kaldırılmalıdır.

“*Nullum reus sine avvocato*” ilkesi, suç şüphesi sebebiyle adli işlemlere maruz kalan kişinin avukatsız bırakılmaması ilkesine dair tarihsel bir ilkedir.

Ceza muhakemesi kanunumuzda zorunlu müdafilik hali sınırlı olmakla birlikte; en hassas ve bireyin en korunmasız olduğu aşama olan yakalama sonrasındaki kolluk işlemlerinin hukukilik denetimi, kişinin temel hak ve özgürlüklerinin korunması ve silahların eşitliği ilkesinin hayat bulması açılarından, müdafî atanması, yakalanan kişiye yüklenen suçun nevine bakılmaksızın zorunlu olmalıdır. Düzenlemeyle, bu yönde bir hüküm getirilmektedir.

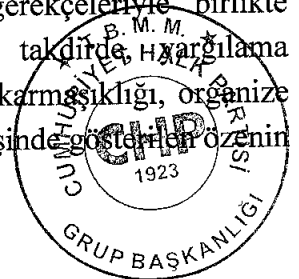
Böyle bir düzenleme AIHS ve AIHM kararlarıyla ve diğer uluslararası insan hakları sözleşmeleriyle de uyumludur.

MADDE 6- Uygulamada “ters kelepçe” olarak adlandırılan kolluk uygulaması, AIHM kararlarında bir işkence/ kötü muamele yasağı ihlali olarak kabul edilmiştir. Kolluğa keyfi ve orantısız bir güç uygulama hakkı veren, tedbirden çıkıp cezalandırmaya dönmüşen bu uygulamaya yasal düzeyde engel getirilmektedir.

MADDE 7- Maddenin şu anki hali, ceza yargılamasının temel ilkelerinden olan yüz yüzelik ilkesi açısından sorun teşkil etmektedir. Tutuklama veya koruma tedbirlerinin değerlendirildiği sorgu oturumlarında ise, bu ilkenin daha spesifik hali olan “*habeas corpus*” prensibi esas alınmalıdır. Yürürlükteki haliyle bu madde, gerek yüz yüze çelişme ilkelerinin hayata geçmesine, gerek müdafî yardımından faydalanmaya engel olmaktadır. Bu düzenlemeyle, tutuklama ve koruma tedbirleri oturumlarında SEGBİS sisteminin uygulanmaması ve yetkili/görevli hâkim/mahkeme huzurunda bizzat oturum yapılması öngörülmektedir.

MADDE 8- Kanunun mevcut hali, “*Soruşturma evresinde çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılamayan şüpheli hakkında, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından yakalama emri düzenlenebilir. Ayrıca, tutuklama isteminin reddi kararına itiraz halinde, itiraz mercii tarafından da yakalama emri düzenlenebilir.*” şeklindedir. Her ne kadar kanun, şüpheliye çağrı yapılması halini ve bu çağrıya uymama haline yönelik yakalama emri müessesesini düzenlese de, uygulamada henüz adli işlem uygulanıp uygulanmayacağı belli olmayan çeşitli idari işlem pratiklerinde ya da adli/idari bilgi alma saikiyle bu yol kötüye kullanılabilir. Bir diğer adli uygulama sorunu olarak, süjenin ifadesi alınmadan da tamamlanabilecek, kapatılabilecek ya da soruşturmaya yer olmadığına karar verilebilecek durumlarda, gereksiz bir adli tedbire dönüşmesi riskini barındırmaktadır. Özetle, kolluk tarafından keyfi bir “çağrı” ve gelinmediğinde “yakalama kararı” mekanizması işletilmemesi ve adli usul ekonomisinin de sağlanması açısından, ancak ifadesine başvurulması zaruri görülen şüphelilerin çağrılabilmesi ve/veya yakalanabilmesi için yasal düzenleme öngörülmüştür.

MADDE 9- Tutuklama tedbirine, kişilerin suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunmasının yanı sıra bu kişilerin kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek amacıyla başvurulabilir. Başlangıçtaki bu tutuklama nedenleri belli bir süreye kadar tutukluluğun devamı için yeterli görülebilirse de, bu süre geçtikten sonra, uzatmaya ilişkin kararlarda tutuklama nedenlerinin hâlâ devam ettiğinin gerekçeleriyle birlikte gösterilmesi gerekir. Bu gerekçeler “*ilgili*” ve “*yeterli*” görüldüğü takdirde, yargılama sürecinin özenli yürütülüp yürütülmediği de incelenmelidir. Davanın karmaşıklığı, organize suçlara dair olup olmadığı veya sanık sayısı gibi faktörler sürecin işleyişinde gösterilen özenin

değerlendirilmesinde dikkate alınır. Tüm bu unsurların birlikte değerlendirilmesiyle sürenin makul olup olmadığı konusunda bir sonuca ulaşılabilir (AYM, B. No: 2012/1137, 2/7/2013, § 63). Tutukluluk süresinin makul seviyede kalması için ilgili makamların almış oldukları önlemler de dâhil olmak üzere tüm bu unsurların birlikte değerlendirilmesiyle sürenin makul olup olmadığı konusunda bir sonuca ulaşılabilir (AYM, B. No: 2014/85, 3/1/2014, § 43). (Bahsi geçen 2012/1108 sayılı Anayasa Mahkemesi kararı).

Yasada tutuklama tedbirinin gereklilik sebebi olarak tutuklama nedenleri sayılmıştır. CMK m.100/2 bendinde ilgili düzenleme şöyledir:

“Aşağıdaki hallerde bir tutuklama nedeni var sayılabilir:

a) Şüpheli veya sanığın kaçması, saklanması veya kaçacağı şüphesini uyandıran somut olgular varsa.

b) Şüpheli veya sanığın davranışları;

1. Delilleri yok etme, gizleme veya değiştirme,

2. Tanık, mağdur veya başkaları üzerinde baskı yapılması girişiminde bulunma,

Hususlarında kuvvetli şüphe oluşturunca.”

Tutuklama nedenleri, tadadi (sayma kabilinden) şekilde düzenlenmiştir.

Yasanın, soruşturma/kovuşturma sürecine dönük şüpheli/sanık eylemlerinin, soruşturma/yargılama sürecine zarar vermesinin ya da bu süreçten kaçınmaya dönük eylemlerinin engellenmesi üzerine, tutuklama müessesesinin genel kategorisine uygun bir amaç taşıdığı görülse de, özgürlük ve güvenlik hakkının en ağır istisnası olan tutuklama sebeplerinin, daha belirgin, daha öngörülebilir sayılması gerekmektedir. (*legal certainty*).

Bunun metodolojik yolu ise tahdidi (sınırlı sayıda-*numerus clausus*) saymadır.

Diğer yandan, Yasa'nın 1 inci fıkrasında yapılan 2014 değişikliğinin amacına uygun ve paralel bir metot birliği, 2 nci bendinde de “somut olgu” kavramı yerine “somut delil kavramının getirilmesiyle mümkün olabilir.

Yine “tutuklama nedeni varsayılabilir” tümcesindeki “varsayılabilir” ibaresi de kanunilik ve belirginlik ölçütlerini karşılamayan bir izafilik taşımaktadır. Bu kelime yerine daha belirgin ve nedenlerle bağlantılılık taşıyan “öngörülebilir” kavramı tercih edilmelidir. Gerek Anayasa, gerek AİHS ve gerekse CMK m.100/2’de ifade edilen ve az çok tanımlanan tutuklama nedenlerinin, yine bir *legal certainty* ihlali olarak “varsayılabil”diği *katalog suçlar düzenlemesi* (CMK 100/3) tamamen kaldırılmalıdır.

Öğretide katalog suçlar olarak adlandırılan CMK m.100/3 düzenlemesi şöyledir:

*“Aşağıdaki suçların işlendiği hususunda kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı halinde, tutuklama nedeni var sayılabilir:”*dendikten sonra tek tek katalog suçlar sayılmaktadır.

Bu bent ile soruşturma/kovuşturma sürecine dönük şüpheli/sanık eylemlerinin, soruşturma/yargılama sürecine zarar vermesinin ya da bu süreçten kaçınmaya dönük eylemlerinin engellenmesi üzerine bir usul tedbiri olan tutuklama; katalog suçlar düzenlemesiyle birlikte isnat edilen suçun mahiyeti itibarıyla esasa (maddi vakaya) yönelmektedir. Oysa isnat edilen suç ne kadar ağır olursa olsun, şüpheli/sanık soruşturma/kovuşturma sürecine tümüyle uyan, usul işlemlerinden kaçınmayan, özellikle delil karartmayan ya da süreçten kaçınmayan, bilakis örneğin kendisi teslim olan bir tutum içinde

olabilir. Özellikle hakkında bir yakalama kararı, hatta davet yazısı dahi olmaksızın cezai takibatı öğrenerek kendisi doğrudan adli makamlara teslim olan kişilerin, hiçbir yasal tutuklama nedeni taşımaksızın salt katalog suç atfı ya da algısıyla tutuklanmaları vakidir. Bu halde, tutuklama nedeni aranması gereğini ortadan kaldıran lafzı ve ruhuyla, salt isnat edilen eylemden hareketle tutuklamaya cevaz verdiği yorumu yapılabilen katalog suçlar düzenlemesinin tümüyle kaldırılması öngörülmüştür. Tutuklama kararında, tutuklama nedeninin "varsayım" değil, mutlaka delile ve süjeye dayanması suretiyle, somutlaştırma aranmalıdır.

MADDE 10- İstisnai bir tedbir olan tutukluluk müessesesinin süre uygulamasında sorun olduğunu müşahade etmekteyiz. Kanun teklifiyle, ağır ceza mahkemelerinin görevine giren ve girmeyen işlerdeki tutukluluk süreleri yeniden düzenlenmektedir.

Aşağıda anılan değişiklik, 5271 sayılı yasada Olağanüstü Hal Kanun Hükmünde Kararnamesi ile yapılan kalıcı değişikliktir.

684 sayılı KHK'nin 41. maddesi ile CMK m.102/2 fıkrası değiştirilerek terör suçları ve yasada sayılan bazı suçlara (Anayasal Düzene Karşı Suçlar) özgü tutukluluk uzatma süresi 5 yıla çıkarılmıştır.

Böylece bir yandan OHAL KHK'si ile yasal düzende kalıcı değişiklik yapılamaması kuralı ihlal edilmiş; aynı zamanda temel ağır ceza tutukluluk süresi olan iki yıla sayılan suçlarda beş yıl eklenmesiyle, Anayasa Mahkemesinin tutukluluk azami süresine ilişkin 5 yılı aşan tutuklamaların, özgürlük ve güvenlik hakkı ihlali olduğu kararı ihlal edilmiştir.

Oysa Anayasa Mahkemesi, 1991 yılında geçici nitelikte olmayan düzenlemeler içeren ve özellikle kalıcı yasal değişiklik yapan KHK hükümlerinin iptaline karar vermişti. İptal gerekçesi şöyleydi:

"Olağanüstü hal KHK'leri Olağanüstü Hal Yasası ile saptanan sistem içerisinde 'olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda' uygulamaya yönelik olarak çıkartılabilir. Bu tür KHK'lerle yalnızca olağanüstü hal ilânını gerektiren nedenler gözetilerek bu nedenlerin ortadan kaldırılması için o duruma özgü kimi önlemler alınabilir.

Olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda çıkartılabilecek KHK'lere Anayasa'nın 121. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları birlikte incelendiğinde başkaca işlevler yüklenemez. Bunun tersi bir anlayış; anayasa ve olağanüstü hal yasası dışında yeni bir olağanüstü hal yönetimi yaratmaya neden olur.

Olağanüstü halin veya sıkıyönetimin, gerekli kıldığı konularda çıkartılan KHK'ler, bu hallerin ilan edildiği bölgelerde ve ancak bunların devamı süresince uygulanabilirler. Olağanüstü halin sona ermesine karşın, olağanüstü hal KHK'sindeki kuralların uygulanmasının devam etmesi olanaksızdır. Bu nedenle, olağanüstü hal KHK'leri ile yasalarda değişiklik yapılamaz.

Olağanüstü halin gerekli kılmadığı konuların olağanüstü hal KHK'leriyle düzenlenmesi olanaksızdır. Olağanüstü halin gerekli kıldığı konular, olağanüstü halin neden ve amaç öğeleriyle sınırlıdır. İlân edilmiş olan olağanüstü halin nedeni, şiddet olaylarının yaygınlaşması ve kamu düzeninin bozulmasıdır. Olağanüstü halin amacı, neden öğesiyle kaynaşmış bir durumdadır. Başka bir anlatımla, olağanüstü halin varlığını gerektiren nedenler saptandığında amaç öğesi de gerçekleşmiş demektir. Şu durumda olağanüstü hal KHK'lerinin "olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda" olağanüstü halin

nedenleriyle sınırlı çıkarılmaları gerekir. Anayasa'nın 148. maddesinin biçim ve öz yönünden Anayasa'ya uygunluk denetimi dışında tuttuğu KHK'ler "olağanüstü halin gerekli kıldığı konularda" çıkartılan KHK'lerdir. Anayasa Mahkemesi'nin çıkartılan bir olağanüstü hal KHK'sinin bu niteliği taşıyıp taşımadığını belirlemesi ve eğer bu niteliği taşıyorsa uygunluk denetimini yapması zorunludur."

"Bunun tersi bir anlayış; anayasa ve olağanüstü hal yasası dışında yeni bir olağanüstü hal yönetimi yaratmaya neden olur".

Anayasal hukuk düzenine dair bu temel anayasal kuralın ihlali, aynı zamanda hukuk devletinin ilgasına tekabül eder.

MADDE 11-"Tutuklulukta zorunlu müdafî" kuralının istisnası olmamalı; tutukluluk incelenmesi esnasında da zorunlu müdafî bulunmalı ve müdafî savunması/görüşü alınması zorunlu olmalıdır.

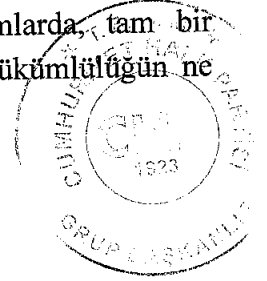
Gerek *habeas corpus* ilkesi, gerek CMK m.101/3 uyarınca tutuklama oturumunun zorunlu müdafî ile birlikte yapılması kesin kuralına rağmen, nitelik olarak bir tutuklama sorgusundan farkı olmayan aylık tutukluluk incelemelerinde, bu kuraldan vazgeçilmektedir.

İlgili CMK m.108/1 fıkrası şöyledir: "*Soruşturma evresinde şüphelinin tutukevinde bulunduğu süre içinde ve en geç otuzar günlük süreler itibarıyla tutukluluk hâlinin devamının gerekip gerekmeyeceği hususunda, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından 100 üncü madde hükümleri göz önünde bulundurularak, şüpheli veya müdafîi dinlenilmek suretiyle karar verilir.*"

Bu düzenlemedeki "veya" ibaresi, tutukluluk incelemesinde müdafisi bulunmayan şüphelinin tutukluluğunun devamına, yani nitelik olarak yeni bir tutuklama kararına maruz bırakılabilmesi demektir. Bu sebeple "veya" bağlacının yerine "ve" bağlacı getirilmesi esası bir değişiklik sağlamaktadır.

MADDE 12- Tutuklu bulunma veya tutuklanma talebiyle hâkim karşısına gönderilme hali, ceza usul hukuku açısından zorunlu müdafiliğin şartları arasında sayılmıştır. Bu çerçevede, tutuklu olan şüphelinin, iddia karşısında etkili savunma yapabilmesi açısından zorunlu müdafilik vazgeçilmez bir kural ve haktır. Bu sebeple, müdafisi hazır olmaksızın şüpheliyi tutukluluk hususunda beyanda bulunmaya zorlayan düzenlemenin varlığı şüpheli ve sanık hakları açısından somut tehlike arz etmektedir. Şüpheli ve müdafisinin birlikte beyanda bulunması gerekmektedir. Şüpheli ve sanığa salt savunma hakkının tanınması yeterli değildir. Şüpheli ve sanığın savunma için Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen meşru vasıta ve yollardan yararlandırılması da gerekir. Şüpheli ve sanık için Anayasa'nın 36. maddesinde sözü edilen meşru vasıta ve yollardan en önemlisi müdafî yardımından yararlanmaktır. Diğer bir ifadeyle müdafî yardımından yararlanma hakkı, Anayasa'nın 36. maddesinde belirtilen meşru vasıta ve yollar kavramının kapsamındadır. Bu itibarla müdafî yardımından yararlanmanın adil yargılanma hakkının kapsam ve içeriğine dâhil ve bu hakkın doğal sonucu olduğu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla suç isnadı altındaki kişi, adil yargılanma hakkı kapsamında kendisini bizzat savunma veya seçeceği bir müdafinin yardımından yararlanma hakkına sahiptir (AYM, Yusuf Karakuş ve diğerleri, 8/12/2016, § 72; AYM, Yavuz Arslan, 9/11/2017, § 49).

MADDE 13- Kişi özgürlüğü ve güvenliğinin sınırlandığı durumlarda, tam bir kanunilik ve öngörülebilirlik sağlaması açısından, ilgiliye maruz kaldığı yükümlülüğün ne

olduğuna ilişkin tam bir bilginin kanun metninden edindirilmesi bir gerekliliktir. Diğer taraftan, kişi hakkında verilen adli kontrol kararının yine gerekçeli olmasının, hangi koşullar gözetilerek bu kararın alındığı hususunun, ilgilinin birçok temel hakkına doğrudan temas eden bu halin kararda net bir şekilde belirtilmesi gerekliliğinin madde metninde açıkça yer almasının, her anlamda ileri bir düzenleme olacağı açıktır. Kararların gerekçeli olacağına ilişkin CMK 34. maddede belirtilen genel kural, aslında adli kontrol kararları için de geçerlidir. Ancak hali hazırdaki durumda, tutuklamaya bir alternatif hatta lütuf şeklinde kabul edilmesi, adli kontrol kararının bir hak ihlaline yol açmayacağı yanılgısına götürebilecektir. Ayrıca bu hususun açık ve net bir şekilde belirtilmesi ve uygulanmasının gözetilmesi, AİHS anlamında da pek çok ihlalin önüne geçecektir. Ayrıca bu maddede adli kontrol kararı verilirken, şüpheli veya sanığın sağlık durumunun değerlendirilmesi, hiç düzenlenmemiştir. Sadece infaz yönünden değil, adli kontrol yönünden de bu durumun nazara alınması gereklidir.

Bu düzenleme ile, aslında maddenin kendi içinde bir çelişki yaratılmış; adli kontrolün, tutuklama sebeplerinin varlığı halinde tutuklamaya alternatif olabilecek niteliğinden uzaklaştırılmıştır.

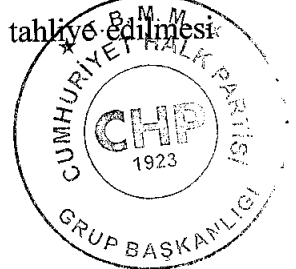
Teklif yoluyla; tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin veya hakkında kovuşturma devam eden sanığın tutuklanması yerine, kanunun getireceği şartlar kapsamında, şüpheli ve sanığın denetim altına alınarak tutuklanmaması ve adli kontrol altına alınması kararı verilebileceği hükmü düzenlenmiştir.

MADDE 14- Düzenlemeyle, adli kontrol kararı ve uygulamasına ilişkin koşullar yeniden düzenlenmektedir. Kanunun mevcut halinde belirtildiği şekliyle, adli kontrol kararlarının şüpheli ve müdafinin yokluğunda verilmesi, çelişmeli yargılama ve silahların eşitliği ilkelerine aykırılık teşkil edecektir. Diğer taraftan, adli kontrole ilişkin her düzenlemenin aslında tutuklamaya alternatif olduğu hususu da, gözden kaçırılmamalıdır. Gıyaben tutuklama kararının verilemeyeceği hallerde, alternatifi olan adli kontrolün de evleviyetle verilemeyeceği, kabul edilmelidir. Zira alınacak adli kontrol kararının, yukarıda belirtilen Anayasa ve AİHS’ce koruma altına alınan temel hak ve özgürlükleri kısıtlayacağı açıktır. Kaldı ki, bu yükümlülüğün ölçülülük ve isnat edilen suçla orantılı olması, kişiselleştirilebilmesi için, en azından şüpheli ve müdafinin huzurda olması, kararın verilmesi aşamasında, yeterli bir savunma hakkı tanınması, asgari bir zorunluluktur. CMK m.35/2 uyarınca, verilecek kararın ayrıca tebliğinin de gerekmediği düzenlemesiyle, şüpheli, hakkındaki değiştirilmiş veya ağırlaştırılmış adli kontrol kararını Denetimli Serbestlik Bürosunca gönderilen yazı ile öğrenebilecektir.

MADDE 15- 110. maddedeki değişiklik için yapılan açıklamalar, bu madde açısından da geçerlidir.

MADDE 16- Düzenleme, adli kontrol hükümlerini isteyerek yerine getirmeyen şüpheli veya sanık hakkında uygulanabilecek daha ağır yaptırımları içermektedir.

Mevcut kanun maddesi, öncelikle tedbire uymama halini doğrudan tutuklamaya bağlamıştır. Burada bir takdir hakkı var gibi görünse de, uygulamada genellikle tutuklama tercih edildiği de, bir vakiydir. Ayrıca 24.11.2016 tarih ve 6763 sayılı Kanun’un 24. maddesi ile eklenen 2. fıkra ile, azami tutukluluk süresinin dolması nedeniyle, şahsın tahliye edilmesi

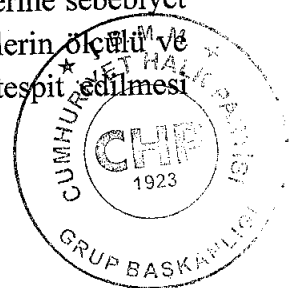
halinde dahi, adli kontrol yükümünün ihlali, tutuklama kararı alınabileceği düzenlenmiştir. Şu halde, her ne kadar 2. cümlede bu tutukluluk bir süreye bağlanmış ise de, CMK bütünlüğünün bir torba yasa ile bozulmuş olduğu açıktır. Zira buradaki adli kontrol, esasen tutuklamaya alternatif bir yaptırım olarak değil, bir tecziye aracı olarak kullanılmakta; kişinin özgürlüğünden daha fazla mahrum edilemeyeceğinin kanunen düzenlendiği bir durumda, ikinci bir tutuklama nedeni yaratılmaktadır. Oysa tutuklama nedenlerini düzenleyen madde-i mahsusa olan CMK m.100/2'de adli kontrol ihlali bir tutuklama nedeni olarak sayılmamıştır. Bu nedenle, sadece adli kontrol tedbirinin - örneğin bir kez - ihlal edilmesi, tek başına tutuklama nedeni olmamalı; ayrıca CMK m.100/2'de düzenlenen ve somutlaştırıp belirginleştirilerek yeniden düzenlenecek olan tutuklama nedenleri aranmalıdır. Tedbire uymama yükümünün ilk alternatifinin, tutuklama olmaması, seçenek diğer yaptırımlardan daha ağır bir yaptırımın seçilebilmesi, son çare olarak tutuklama tedbirine başvurulabilmesi, uygun olacaktır. Diğer taraftan bu tutukluluk hali, adli kontrol tedbirine uymamanın bir yaptırımı olması nedeniyle, yargılama neticesinde alınacak cezadan mahsubu hususunda da, madde metninde bu konuda bir belirlilik olmaması nedeniyle, tereddüt yaratmaktadır. Yine kararda bu tutuklamanın, CMK 100. madde ve devamında düzenlenen tutuklamaya ilişkin usuli güvencelere bağlı olduğunun açık bir şekilde belirtilmesi gerekmektedir. Özgürlük ve güvenlik hakkındaki herhangi bir kısıtlamanın, tereddüt yaratmayacak şekilde, belirli, ölçülü ve orantılı bir şekilde düzenlenmesi, bir zorunluluktur.

MADDE 17- Düzenlemeyle şüpheli veya sanık tarafından gösterilen güvencenin maddi durum ve geliriyle orantılı olması sağlanmaktadır. Zira, şüpheli veya sanık açısından, maddi gücünü veya gelirini aşacak bir miktarın belirlenmesi halinde, yine bir hak ihlali gündeme gelecektir.

MADDE 18- Şüpheli veya sanık açısından, maddi gücünü veya gelirini aşacak bir miktarın belirlenmesi halinde, yine bir hak ihlali gündeme gelecektir. Teklifin 17 inci maddesinde belirtilen maddi durum ve gelir hususları, bu madde için de geçerlidir.

MADDE 19- Anayasanın 19. maddesinin üçüncü fıkrasında, suçluluğu hakkında kuvvetli belirti bulunan kişilerin, ancak kaçmalarını, delillerin yok edilmesini veya değiştirilmesini önlemek maksadıyla veya bunlar gibi tutuklamayı zorunlu kılan ve kanunda gösterilen diğer hallerde hâkim kararıyla tutuklanabilecekleri hükme bağlanmıştır. Buna göre, bir kişinin tutuklanabilmesi, öncelikli olarak suç işlediği hususunda kuvvetli belirti bulunmasına bağlıdır. Bu, tutuklama tedbiri için aranan olmazsa olmaz unsurdur. Bunun için, suçlamanın kuvvetli sayılabilecek inandırıcı delillerle desteklenmesi gerekir. İnandırıcı delil sayılabilecek olgu ve bilgilerin niteliği büyük ölçüde somut olayın kendine özgü şartlarına bağlıdır. Anayasa'da tutuklama için öngörülen kuvvetli belirti, inandırıcı delil koşullarının hak dengesini gözetmek için ev ve üst aramaları içinde aranması yerinde olacaktır. Hak alanına müdahale niteliindeki arama tedbirinin esaslı ölçütler durumunda mümkün olabilmesi durumunda, özgürlük-güvenlik dengesi sağlanmış olacaktır.

MADDE 20- El koyma işlemi, mülkiyet hakkını doğrudan sınırlandıran bir eylemdir. Anayasal bir hak olan mülkiyet hakkını sınırlayıcı işlemlerin yapılabilmesi sınırlı olarak mümkün olmalıdır. Bu konuda kolluk amirine yetki verilmesi, keyfi hak ihlallerine sebebiyet verebilir. Esas olanın hak olduğu bilinci ile hakkın özüne dokunan müdahalelerin ölçülü ve meşru amaca yönelik olması gerekir. Bunun da yargı mercileri tarafından tespit edilmesi

şarttır. Bu gerekçe ile yapılan değişiklik ile mülkiyet hakkına yönelecek olası haksız müdahalelerin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Düzenlemeyle, Cumhuriyet savcısına ulaşılamadığı hallerde kolluk amirinin yetki kullanabileceği yönündeki hüküm yürürlükten kaldırılmış, Cumhuriyet savcısının yazılı emri şart koşulmuş; hâkim kararı olmaksızın yapılan el koyma işlemini yasal sayan hükme son verilmiş, Cumhuriyet savcısının yazılı emri yine zorunlu hale getirilmiştir.

MADDE 21- OHAL KHK'si ile getirilen düzenleme mülga edilerek hukukun olağanlaşması amaçlanmıştır. Ayrıca kişilerin mülkiyetleri üzerinde üçüncü kişilerin idaresinin oluşturulması hakkın özüne dokunabileceği gibi keyfi faaliyetlerle onarılamaz zarar ihtimallerini de beraberinde getirmektedir. Söz konusu OHAL düzenlemesinin olumsuz uygulamalarına da çokça rastlanıldığından, mülga edilmesi uygun bulunmuştur.

MADDE 22- Özel hayatın gizliliği niteliğindeki postalara el konularak açılması işleminin kolluk tarafından keyfi bir şekilde yapılabilmesinin önüne geçilmesi amaçlanmıştır. Soruşturmanın sıhhati açısından söz konusu müdahaleye gerek varsa bunun soruşturma makamı olan savcının yazılı talimatıyla gerçekleşmesi yerinde olacaktır.

MADDE 23- El konulma işleminin belirsiz bir süre devam etmesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır. Mülkiyet hakkına müdahale niteliğindeki el koyma işleminin ölçülü olabilmesi için belirsizlik giderilerek; müdahale ile amaçlanan tedbirlerin yerine getirilebileceği uygun süre tanındıktan sonra, ilgiliye mülkiyetin iadesi sağlanacaktır. El konulan cihazların uzun süre tutulması sebebiyle oluşacak kayıp ve zararların da önüne geçilmiş olacaktır.

MADDE 24- Sosyal medya aracılığı ile işlendiği iddia edilen suçlar kapsamında yürütülen soruşturmalarda kolluk tarafından herhangi bir savcı veya hâkim kararı olmaksızın re'sen "sanal devriye faaliyeti" ya da "açık kaynak araştırması" adı altında kanunda bulunmayan yasa dışı yöntemlerle delil toplanmaktadır. Ceza Muhakemesi Kanunu içeriğinde ilgili düzenleme yapılarak, CMK'de ilgili delillerin ne şekilde toplanacağına ilişkin usullerin belirli ve yasal hale getirilmesi amaçlanmıştır.

MADDE 25- 2014 yılında getirilen ve OHAL KHK'si ile genişletilen gizli soruşturmacı müessesesi ortadan kaldırılmıştır. Birçok kumpas dosyasında ve siyasi davalarda görülen bu müessese, adil yargılanma hakkının özüne dokunmaktadır. Soruşturmalar, Cumhuriyet Savcıları tarafından anayasal haklar ve kanunların çizdiği sınırlar içerisinde yürütülebilmektedir. Gizli soruşturmacı müessesesi meşru bir amaç gözetmemektedir.

MADDE 26- OHAL KHK'si ile getirilen düzenleme Anayasa'da öngörülen OHAL KHK'leri için öngörülen sınırların dışarısında yer almaktadır. Söz konusu gizli soruşturmacı müessesesi mülga edildiğinden, söz konusu değişiklik yapılmıştır.

MADDE 27- OHAL KHK'si ile getirilen düzenleme, Anayasa'da öngörülen OHAL KHK'leri için öngörülen sınırların dışarısında yer almaktadır. Bu sebeple söz konusu düzenleme kanun teklifi ile düzenlenerek hukukun olağanlaşması amaçlanmıştır.

MADDE 28- CMK m.141'de, hangi hallerin tazminat yükümlülüğü doğurduğu bentler halinde sayılmak suretiyle belirtilmiştir. Sayılan durumların hiçbirinde adli kontrole

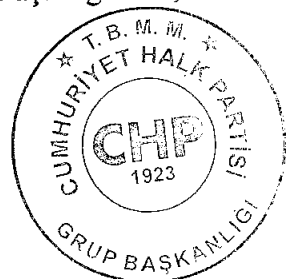
ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. İlgili bölümün başlığı koruma tedbirleri nedeniyle tazmin hallerinin düzenlenmesi iken, başta özgürlük ve güvenlik hakkını ve sırasıyla özel hayatın gizliliği ve korunmasını, yerleşme ve seyahat hürriyetini ve mülkiyet hakkını yakından ilgilendiren ve bu hakların kısıtlanmasına neden olacak düzenlemeleri içeren adli kontrolün, tazmin kapsamına alınmaması, yukarıda da belirttiğimiz üzere, aslında ciddi bir yaptırım içermesine ve tutukluluğa alternatif olarak uygulamada çok sıklıkla başvurulmasına rağmen, aynı şartlarda tazmin yükümlülüğünden muaf tutulması, etkili başvuru hakkı ve ihlal halinde tazmin hakkından da bağımsızlığı gündeme getirmektedir.

Koruma tedbirlerine ancak kanunilik ilkesine uygun şekilde ve somut koşullarda zorunluluk olması durumunda başvurulmalıdır. Keyfi şekilde uygulanan koruma tedbirleri, başta özgürlük ve güvenlik hakkı olmak üzere kişinin temel hak ve özgürlüklerinin ihlali anlamına gelecektir. Özellikle keyfi gözaltı ve tutuklamalara karşı, mağdur fertler için etkili başvuru yollarının oluşturulması elzemdir. Bu çerçevede, hukuka aykırı şekilde koruma tedbirlerine maruz kalan bireylerin hak arama özgürlüklerini olabildiğince güvencelemek adına, 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 46. maddesinin 2. fıkrasındaki cümle, koruma tedbirleri nedeniyle tazminat istemine ilişkin olan CMK'nin 141. maddesine eklenmiş, böylece tazminat davasının açılabilmesi için ilgili hâkime karşı bir ceza soruşturmasının yapılması yahut mahkûmiyet şartının aranmayacağı ifade edilmiştir.

MADDE 29- OHAL KHK'si ile getirilen düzenleme, Anayasa'da öngörülen OHAL KHK'leri için öngörülen sınırların dışarısında yer almaktadır. Bu gerekçeyle, söz konusu düzenleme mülga edilmiş ve avukatların haklarının da gözetilmesi suretiyle konu yeniden düzenlenmiştir.

MADDE 30- Müdafî hakkı savunmanın temel silahı olup, bu hakkın soruşturma ve kovuşturmada aynı düzeyde sınırlanması, hakkın özünü ihlal etmekte ve savunmanın etkisiz kılınması anlamına gelmektedir. Maddenin 2. fıkrasında bulunan ek cümle, aynı zamanda 1. fıkra ile çelişmektedir. Tamamen usul ekonomisi amacını güden 2. fıkranın ek cümle ile temel işlevinden çıkarılıp, keyfi olarak savunma hakkını engelleyen bir uygulamaya dönüştüğü görülmektedir. Kolluk ifadesinde, en fazla 3 müdafî ile temsiline makul olarak kabulü yadsınamaz olmakla beraber, davanın taraflarından kaynaklı olarak, kamuoyunda dikkatle takip edilen ve toplumda etki yaratan yargılamalarda, müdafî sayısının kısıtlanması, kapsamlı dava dosyalarında savunma hakkını ihlal etmektedir. Bu sebeple, 2. fıkrada düzenlenmiş bulunan ek cümlenin kaldırılması ile hak ihlalinin önüne geçilmiştir.

MADDE 31- Zorunlu müdafiliğin "alt sınırı 5 yıldan fazla suçlar" açısından kabul ediliyor olması, beraberinde ciddi hak kaybına yol açmaktadır. Öyle ki, her şüpheli veya sanığın, avukat ile temsil hakkı hususunda aynı bilince ve bilgiye sahip olduğunun kabulü söz konusu olamayacaktır. Bu çerçevede, dürüst yargılanma hakkının tesisi ve şüpheli ve sanık haklarının her aşamada yargı makamlarınca korunması gerektiği kuralı gereğince, yasada daha önce tanımlanmış olan, "alt sınırı 5 yıldan fazla" ibaresinin "alt sınırı 2 yıldan fazla" olarak değiştirilmesi gerekmiştir. Öyle ki, örneğin alt sınırı 5 yılın altında olan suçların çeşitli sebeplerle artırımı uğraması ile birlikte toplam cezanın 10 yıla yaklaştığı görülebilmektedir. Kapsam ve yaptırım olarak ağır sonuçları olan davalar açısından müdafî ile temsiline, tek başına şüpheli veya sanığın istek ve iradesine bağlanması haksız sonuçlara yol açacağından, ilgili değişiklik yapılmıştır.

MADDE 32- Adil yargılanma ilkesi çerçevesinde düzenlenmiş olan müdafî ile temsil hakkı, yasadaki tanımlı hali ile şüpheli veya sanığın seçimine bırakılmıştır. Yani, öncelik, şüpheli veya sanığın iradesi ile belirlediği müdafî ile temsiline verilmiştir. Bu sebeple, yargılamanın selameti açısından ciddi zarar verecek davranışları bulunmadıkça, müdafinin yargılama dışında bırakılması veya koşulları oluşmaksızın müdafinin yokluğunda yargılama faaliyetinin sürdürülmesi dürüst yargılanma ilkesine aykırıdır. Uygulamada, müdafinin savunma amacıyla söylediği sözler veya yaptığı işlemler, yargılamadan uzaklaştırılmasına veya yokluğundaki işlemlere katlanmaya yol açmaktadır. Bu sebeple, Yasa'nın 1. fıkrasındaki ve yine sayılı suçlara ilişkin müdafilikten yasaklanma düzenlemesinin, pratikte ağır ihlallere ve keyfiyete yol açtığı görülmüştür. Şüpheli veya sanık ile aynı neviden suçlar nedeniyle soruşturulan veya kovuşturulan avukatın müdafilikten yasaklanması, keyfi ve amaca hizmet etmeyen sonuçlar ortaya çıkarmaktadır. Uygulamada somut olay veya delil olmaksızın, suç tipine atıfla müdafiliğin yasaklandığı görülmektedir. Yasanın düzenlenmiş hali, savunma hakkı açısından güvenli bir koruma sunmamaktadır.

MADDE 33- Etkili savunmanın tesisi ve isnadın öğrenilmesi hakkı bakımından dosya evraklarına erişimin engellenmesi, savunma hakkının ihlali anlamına gelmekte olup, ilgili maddenin 2., 3., ve 4. fıkraları kaldırılmıştır.

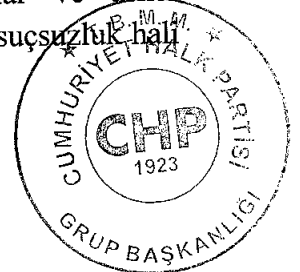
MADDE 34- Müdafî ile görüşme hakkının kısıtlanması, uygulamada, savunma hakkının ihlali ile beraber yasak ifade ve sorgu alınması sonucunu doğurmakta olup, bu durumun engellenmesi açısından ilgili denetimi ortadan kaldırmaktadır. Madde ile ilgili hüküm yürürlükten kaldırılmaktadır.

MADDE 35- Cinsel suçlar nitelikleri gereği sıklıkla, gizli ve delil bırakılmaksızın işlenen suçlar olup, bu suçların gereği gibi soruşturulması amacı ile somut delil aranması cezasızlığa sebebiyet verecektir. Mağdur beyanı dikkate alınarak soruşturma başlatılması ve delil toplanması aşamasına geçilmesi, İstanbul Sözleşmesi'ne, taraf olduğumuz diğer uluslararası sözleşmelere ve 6284 sayılı yasaya da uygun olacaktır. İstanbul Sözleşmesi'nin 49. maddesinde, Sözleşme kapsamındaki suçlar için etkili bir soruşturma ve kovuşturma yükümlülüğü getirilmiştir. Düzenlemeyle İstanbul Sözleşmesi ile uyumlu biçimde, cinsel suçlarda mağdur beyanının soruşturmanın başlatılması için yeterli kabul edilmesi öngörülmüştür.

MADDE 36- Soruşturmanın temel ilkeleri arasında sayılan yazılılık ilkesi gereğince, savcı talimatlarının yazılı olması esastır. Özellikle kolluğun keyfi uygulamalarının önüne geçmek ve kolluğun soruşturmada görevini yerine getirirken disipline edilmesi açısından, yazılı usul sistemi benimsenmiştir. Bu sebeple, ilgili yasanın 3. fıkrası "*Cumhuriyet savcısı, adli kolluk görevlilerine emirleri UYAP sistemi üzerinden yazılı olarak verir.*" şeklinde değiştirilmiştir.

Yine aynı Yasa maddesinin 9. fıkrası, yasama dokunulmazlığını ve Anayasa'daki ilgili düzenlemeleri ihlal etmekte olup, bu sebeple kaldırılmıştır.

MADDE 37- 5271 sayılı Kanunun 171 inci maddesinin altıncı fıkrasının a bendindeki suçlarla, b bendindeki "kamu görevlisine karşı görevinden dolayı işlenen suçlar" ve "asker kişiler tarafından işlenen askerî suçlar"; diğer şüphelilerin yararlandığı, önceki suçsuzluk hali

(ilk suç) ve zararı giderme edimlerinin bir arada olmasına bir nevi topluma kazandırma/ödüllendirme sonucu atfeden değerlendirme grubundan negatif olarak ayrılmaktadır. Penoloji biliminin ilk suçluluk eylemi aktif süjelerine topluma kazandırma olanağında fırsat eşitliği sunması ilkesine tezat bu üç negatif dışlama kategorisi, madde metninden çıkarılmalıdır.

Buna karşın; kamu görevlilerinin suçluluğunun bu avantajdan faydalandırılmaması, suçun işlenişinde kamu görevi ayrıcalıklarını kullanmış olma potansiyelleri bakımından anlaşılabilir ve bu bağlamda, korunması öncelenen üstün hukuksal değer olarak kamu görevlisine karşı mağdur yurttaşın pozitif olarak seçilmesi haklı bir nedene dayanır. Bu kategorinin ceza/kovuşturma muafiyeti dışında tutulması bu sebeple anlaşılabilir. Benzer yaklaşımla, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suç kategorilerinin de bu muafiyet dışında tutulması, viktimoloji bilimine uygun bir mağdur öncelikli yaklaşımdır ve anlaşılabilir. Yine aynı perspektiften hareketle, kadına ve çocuğa karşı işlenen ve şiddet içeren suçlar da, madde kapsamı dışına çıkarılmıştır. Ancak, yukarıda sayılan üç kategori istisna açısından, *a contrario*, ayırım yapmayı haklı kılan objektif bir sebep bulunmamaktadır.

MADDE 38- Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar verildikten sonra aynı fiilden dolayı kamu davası açılması, diğer koşullar yanında, sulh ceza hâkimlikleri yerine en yakın yer ağır ceza mahkemesinin karar vermesi şartına bağlanmıştır.

MADDE 39- Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlarda itirazın sulh ceza hâkimliklerince değil, eski düzenlemede olduğu gibi en yakın yer ağır ceza mahkemesince değerlendirilmesi ilkesi benimsenmiştir. Adil yargılanma haklarının korunması bakımından daha az etki altında kalacağı değerlendirilen ağır ceza mahkemesi tarafından itirazın değerlendirilmesi düşünülmüştür. 3 ve 4. fıkralar buna göre düzenlenmiştir.

MADDE 40- İddianamenin iadesi maddesinde yeni bir düzenleme yapılarak, iddianamenin kabul kararından önce mahkemece taraflara tebliğ edilerek görüşlerinin alınması ilkesi benimsenmiştir. Taraflar iddianameye yedi gün içerisinde itiraz edebileceklerdir. Mahkemece, itiraz süresi dolmasından itibaren yedi gün içinde soruşturma evresine ilişkin bütün belgeler ve varsa itirazlar incelendikten sonra, suçun sübutuna doğrudan etki edecek mutlak sayılan mevcut bir delil toplanmadan düzenlenen iddianameleri iade edebilecektir.

MADDE 41- Madde metnine 676 sayılı KHK ile eklenen son cümle çıkartılmıştır.

MADDE 42- Duruşmada hazır bulunacaklar arasında bulunan müdafinin, duruşmada mazeretsiz olarak bulunmaması veya duruşmayı terk etmesi halinde duruşmaya devam edilmesini öngören 676 sayılı KHK ile konulan ek cümle madde metninden çıkartılmıştır.

MADDE 43- Duruşmada okunacak belgelerden iddianame veya iddianame yerine geçen belgenin özetlenerek okunması/anlatılması yerine okunması ilkesine geçilmiştir.

MADDE 44- 5271 sayılı Kanunun 196 ncı maddesinin 4. fıkrasında değişiklik yapılarak, görüntülü ve sesli iletişim tekniğinin kullanılması suretiyle yurt içinde bulunan sanığın sorgusunun sanık veya tarafların muvafakati koşuluna bağlanması kabul edilmiştir.

MADDE 45- Tercüman bulundurulacak hallerle ilgili maddenin 4. fıkrasının a bendi değiştirilerek, iddianamenin okunması ilkesi burada da tekrarlanmış ve 4. fıkranın b bendinin son cümlesi kaldırılarak, tercümanın giderleri Devlet Hazinesince karşılanmaz yasağı kaldırılmıştır.

MADDE 46- Maddede yapılan değişikliklerle, mahkeme başkanı ve hâkimin, duruşmanın düzenini bozan kişinin savunma hakkının kullanılmasını engellemek koşuluyla salondan çıkarılmasını emredeceğine ilişkin kurala, avukatlara ilişkin olarak istisna getirilmiştir.

MADDE 47- Sanığın dışarı çıkartılması ile ilgili maddede yapılan düzenleme ile duruşma salonunda hazır bulunanlara yönelik olarak güvenlik sorunu yaratacak şekilde davranışlarda bulunmadığı sürece sanık ve katılan duruşma salonundan çıkartılamayacağı ilkesi getirilmiştir.

MADDE 48- Duruşmada anlatılması zorunlu belge ve tutanaklar arasında bulunan adli sicil özetlerinin okunmasının masumiyet ilkesine aykırı olduğu dikkate alınarak, adli sicil özetinin okunması sanığın muvafakatine bağlanmış; ek fıkra ile mahkûmiyet hükmü kurulduğu takdirde, sanığa ait adli sicil özetinin dikkate alınması benimsenmiştir.

MADDE 49- Delillerin tartışılması ile ilgili maddeye 694 sayılı KHK ile eklenen son cümle metinden çıkartılmıştır. Böylece, karar duruşmasında zorunlu müdafinin hazır bulunması sağlanmıştır.

MADDE 50- Delillerin takdir yetkisiyle ilgili maddeye yeni bir fıkra eklenerek, ifadenin soruşturma aşamasında avukat huzurunda alınmış olsa dahi, adil yargılanma ilkelerine aykırı şekilde alınan ifadenin ancak kabul halinde geçerli olacağı öngörülmüştür.

MADDE 51- Mahkemece verilecek kararda kusurunun bulunmaması dolayısıyla ceza verilmesine yer olmadığı kararı verilecek hallerde, Anayasa'ya aykırı olan, hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine, 3-b fıkrası değiştirilmek suretiyle, yüklenen suçun zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle işlenmesi hali getirilmiştir.

MADDE 52- Hükmün açıklanması ve hükmün açıklanmasının geri bırakılmasıyla ilgili bu maddede hâkimlerin, duruşmanın başlangıcında bu konuda sanığın görüşünün sorulması yerine, mahkemece, sanık hakkında ceza hükmü kurulduktan sonra sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmediğini bildirmek üzere yedi gün süre tanınması öngörülmüştür. Süre geçtikten sonra yapılan duruşmada, hâkim talebe göre karar verecektir. Sanık bir beyanda bulunmamışsa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilecektir. (8) numaralı fıkra belirtilen, hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararının verilmesi halinde sanığın beş yıl süreyle denetim altında tutulma süresi iki yıla indirilmiştir.

MADDE 53- Bu maddede yapılan değişikliklerle, HMK'ye paralel olarak kararların gerekçeli yazılma süresi 30 çıkartılmıştır. Hükmü fıkrasında, yargılama giderlerinin ve vekâlet ücretlerinin, de açıkça belirtilmesi eklenmiştir.

MADDE 54- Mağdur ile şikâyetçinin hakları ile ilgili maddede gerek soruşturma evresinde gerekse kovuşturma evresinde maddenin a-3 ve b-5 fıkralarında yer alan cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda, her şekilde avukatın bulunması öngörülmüştür.

MADDE 55- Maddede değişiklik yapılarak, davaya katılma için, duruşma sırasında suçtan zarar görenin şikâyetçi olduğunu belirtmesi yeterli sayılmıştır

MADDE 56- Madde değişikliği ile suçtan zarar görenin davaya katıldığında, her durumda, baro tarafından kendisine avukat görevlendirilmesini isteyebileceği öngörülmüştür.

MADDE 57- İstanbul Sözleşmesi'nin 48. maddesi uyarınca, Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddete ilişkin olarak arabuluculuk ve uzlaştırma da dâhil olmak üzere, zorunlu alternatif uyuşmazlık çözüm süreçlerini yasaklamak üzere gerekli tedbirlerin alınacağı öngörülmüştür. Kadınlara ve çocuklara yönelik suçların, faillerine bakılmaksızın, uzlaştırma kapsamı dışında olması gerekmektedir.

24. fıkra da yapılan değişiklikle, fiilen kamu görevi ifa edenlerin taraflar üzerinde psikolojik baskı duygusu uyandırdığı, bu durumun uzlaştırmanın amacına aykırı olduğu gözetilerek, uzlaştırmacı olmamaları yönünde düzenleme yapılmış, uzlaştırmacılığın hukukçular ve psikologlara özgülmesi düzenlenmiştir.

MADDE 58- Mahkeme tarafından yapılacak uzlaştırma maddesine bir fıkra eklenerek, hukuki yararı olmak kaydıyla infaz edilmiş bir hükümle ilgili bir suç sonradan uzlaşma kapsamına alınırsa başvuru üzerine mahkemece yeniden uzlaştırma hükümleri uygulanacağı öngörülmüştür.

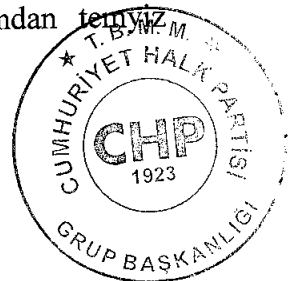
MADDE 59- İtiraz usulü ve inceleme mercileri maddesinde, itirazları bir üst mahkemesi tarafından karara bağlanması ilkesine uyularak düzenleme yapılmış ve Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesinin, yargı çevresinde bulundukları asliye ceza mahkemesi hâkimine ait olacağı hükmü getirilmiştir.

MADDE 60- Aynı dosya kapsamında verilen mahkeme kararlarında temyize tabi olan hükümlerin temyize tabi olmayan diğer hükümlere de sirayet edeceği belirtilmiş; aynı kararla verilen ve toplam süresi beş yılı aşan hükümlere karşı da temyiz yoluna başvurulabileceği öngörülmüştür. 7188 sayılı Kanun'un 29. maddesi ile 5271 sayılı Kanunun 286 ncı maddesine yapılan ekleme ile, maddenin ikinci fıkrasında belirtilen temyiz edilemeyecek kararlar kapsamında olsalar bile düzenlemede sayılan suçlar nedeniyle verilen bölge adliye mahkemesi ceza daireleri kararlarının temyiz edilebileceği öngörülmüştür. 5271 sayılı Kanunun 286 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının a bendinde yapılan değişiklikle, söz konusu tahdidi liste, "suç işlemek amacıyla örgüt kurma" (TCK, m.220/6-7) ve "görevi yaptırmamak için direnmek" (TCK, m.265) suçlarının eklenmesiyle genişletilmiş; söz konusu bent, genişlemiş listeye göre teselsül ettirilmiştir.

MADDE 61- Maddede yapılan değişiklikle, zorunlu olarak temyiz edilecek hükümlere açıklık getirilmiş ve on yıl ve daha fazla mahkûmiyet hallerinde temyiz incelemesinin resen yapılacağı hükmü getirilmiştir.

MADDE 62- Maddede yapılan değişiklikle, temyiz edenin, hükmün neden dolayı bozulmasını istediğini temyiz başvurusunda göstermek zorunda olduğu düzenleme, maddeden çıkartılmıştır.

MADDE 63- Temyiz isteminin reddine neden olan koşullar arasından temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermediği koşulu çıkartılmıştır.

MADDE 64- Maddede yapılan değişiklikle, on yıl veya daha fazla hapis cezasına ilişkin hükümlerde, Yargıtay'ın talep halinde duruşmalı inceleme yapacağı öngörölmüşür.

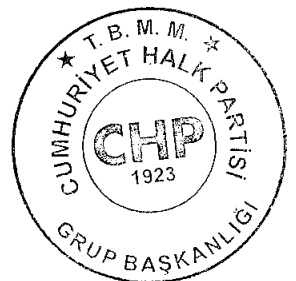
MADDE 65- Maddede yapılan değişiklikle hüküm ve kararda, vekâlet ücretinin kimlere yükletileceğinin gösterileceğı vurgulanmıştır. Ayrıca, Türkçeden başka bir dilde savunma yapan veya beyanda bulunan ya da engelli olan şüpheli, sanık, mağdur veya tanık için görevlendirilen tercümanın giderlerinin Devlet Hazinesince karşılanacağı düzenlenmiştir.

MADDE 66- CMK geçici 3. madde ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun geçici 19. maddesi kaldırılarak, adil yargılanmaya açıkça aykırı kısıtlamalar ortadan kaldırılmıştır.

MADDE 67- Ceza Muhakemesi Kanunu'na geçici bir madde eklenerek; Devlet Güvenlik Mahkemeleri, Ceza Muhakemesi Kanunu 250. Madde ve Terörle Mücadele Kanunu 10. madde gereğince kurulmuş mahkemeler tarafından yargılanıp mahkûm edilmiş hükümlüler hakkında, bu Kanun'un yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içerisinde başvurulması halinde, yargılanmanın yenilenmesi kararı verileceğı öngörölmüşür.

MADDE 68- Yürürlük maddesidir.

MADDE 69- Yürütme maddesidir.

CEZA MUHALEMESİ KANUNUNDA (ADİL YARGILANMA HAKKI İLKELERİ GEREĞİNCE) DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 19 uncu maddesinin ikinci fıkrasına aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Yargıtay, kararını verirken somut olay ve koşulları göz önüne almak zorundadır.”

MADDE 2- 5271 sayılı Kanunun 35 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki “aleyhine kanun yoluna başvurulabilecek hâkim veya mahkeme kararları,” ibaresi “her türlü hâkim veya mahkeme kararları, duruşmada” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3- 5271 sayılı Kanunun 58 inci maddesinin ikinci fıkrasındaki “kimliklerinin saklı tutulması için gerekli önlemler alınır. Kimliği saklı tutulan tanık, tanıklık ettiği olayları hangi sebep ve vesile ile öğrenmiş olduğunu açıklamakla yükümlüdür. Kimliğinin saklı tutulması için, tanığa ait kişisel bilgiler, Cumhuriyet savcısı, hâkim veya mahkeme tarafından muhafaza edilir” ibaresi “mahkeme gerekli önlemleri alır. Ancak mahkemece alınan önlemler savunma hakkını kısıtlayıcı nitelikte olamaz” şeklinde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasındaki “hâkim,” ibaresinden sonra gelmek üzere “müdafî hariç,” ibaresi eklenmiştir

MADDE 4- 5271 sayılı Kanunun 90 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendindeki “kaçması olasılığının bulunması veya hemen” ibaresi “kaçma girişiminde bulunması,” şeklinde, ikinci fıkrasındaki “tutuklama kararı” ibaresi “kuvvetli suç şüphesiyle birlikte tutuklama nedeni bulunan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 5- 5271 sayılı Kanunun 91 inci maddesinin dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş; yedinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“(4) Yakalama işlemine, gözaltına alma ve gözaltı süresinin uzatılmasına ilişkin Cumhuriyet savcısının yazılı emrine karşı, yakalanan kişi, müdafî veya kanunî temsilcisi, eş ya da birinci veya ikinci derecede kan hısımları, hemen serbest bırakılmayı sağlamak için sulh ceza hâkimine başvurabilir. Sulh ceza hâkimi incelemeyi evrak üzerinde yaparak derhâl ve nihayet yirmidört saat dolmadan başvuruyu sonuçlandırır. Yakalamanın veya gözaltına alma veya gözaltı süresini uzatmanın yerinde olduğu kanısına varılırsa başvuru reddedilir ya da yakalananın derhâl soruşturma evrakı ile Cumhuriyet Savcılığında hazır bulundurulmasına karar verilir.

(5) Gözaltı süresinin dolması veya sulh ceza hâkiminin kararı üzerine serbest bırakılan kişi hakkında yakalamaya neden olan fiille ilgili yeni ve yeterli delil elde edilmedikçe ve Cumhuriyet savcısının kararı olmadıkça bir daha aynı nedenle yakalama işlemi uygulanamaz.

(6) Gözaltına alınan kişi bırakılmazsa, en geç bu süreler sonunda sulh ceza hâkimî önüne çıkarılıp sorguya çekilir. Sorguda müdafî de hazır bulunur.”

MADDE 6- 5271 sayılı Kanunun 93 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Yakalanan veya tutuklanarak bir yerden diğer bir yere nakledilen kişilere, kaçacaklarına ya da kendisi veya başkalarının hayat ve beden bütünlükleri bakımından tehlike arz ettiğine ilişkin belirtilerin varlığı hâllerinde kelepçe takılabilir. Kelepçe takmak, kaçmayı ya da zarar vermeyi engelleme amacını aşarak, şüpheli veya sanığın maddi ve manevi bütünlüğüne zarar vermeye yönelemez. Kelepçe, yakalanan kişinin kollarının arkaya çevrilmesi şeklinde ters takılamaz.”

MADDE 7- 5271 sayılı Kanunun 94 üncü maddesinin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Ancak şüpheli veya sanığın tutuklama ya da adli kontrol talebiyle sevki halinde, sorgu, sesli ve görüntülü iletişim sisteminin kullanılması suretiyle yapılamaz.”

MADDE 8- 5271 sayılı Kanunun 98 inci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Soruşturma evresinde ifadesine başvurulması zaruri görülen ancak çağrı üzerine gelmeyen veya çağrı yapılamayan şüpheli hakkında, Cumhuriyet savcısının istemi üzerine sulh ceza hâkimi tarafından yakalama emri düzenlenebilir. Ayrıca, tutuklama isteminin reddi kararına itiraz halinde, itiraz mercii tarafından da yakalama emri düzenlenebilir.”

MADDE 9- 5271 sayılı Kanunun 100 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki “var sayılabilir.” ibaresi “öngörülebilir.” şeklinde değiştirilmiş ve üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 10- 5271 sayılı Kanunun 102 nci maddesinin birinci fıkrasındaki “bir yıldır” ibaresi “altı aydır” şeklinde, ikinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

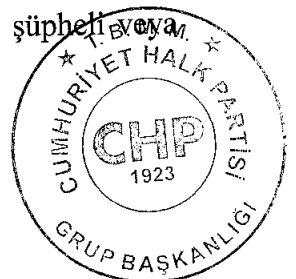
“(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren işlerde, tutukluluk süresi en çok bir yıl altı aydır. Bu süre, zorunlu hallerde, gerekçesi gösterilerek uzatılabilir; uzatma süresi toplam altı ayı geçemez.”

MADDE 11- 5271 sayılı Kanunun 104 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki “Bu kararlara itiraz edilebilir.” cümlesi “Mahkeme kararına karşı şüpheli veya sanık tarafından itiraz edilebilir.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 12- 5271 sayılı Kanunun 108 inci maddesinin birinci fıkrasındaki ‘veya’ ibaresi ‘ve’ şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 13- 5271 sayılı Kanunun 109 ncu maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“(1) Bir suç sebebiyle yürütülen soruşturmada, 100 üncü maddede belirtilen tutuklama sebeplerinin varlığı halinde, şüphelinin veya hakkında kovuşturma devam eden sanığın tutuklanması yerine, ikinci fıkradaki bentler kapsamında, denetim altına alınarak tutuklanmaması ve adli kontrol altına alınmasına karar verilebilir. Bu kararlar, şüpheli veya sanığın

sanığın sağlık durumu da dikkate alınmak suretiyle şahsileştirilmiş, orantılı ve gerekçeli şekilde verilir.”

MADDE 14- 5271 sayılı Kanunun 110 uncu maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Hâkim, Cumhuriyet savcısının istemiyle, adli kontrol uygulamasında şüpheli ve müdafinin de hazır bulunduğu bir duruşmada, şüpheliyi bir veya birden çok yeni yükümlölük altına koyabilir; kontrolün içeriğini oluşturan yükümlölükleri bütünüyle veya kısmen kaldırabilir, değiştirebilir veya şüpheliyi bunlardan bazılarına uymaktan geçici olarak muaf tutabilir.”

“(3) 109 uncu madde ile bu madde hükümleri, gerekli görüldüğünde, görevli ve yetkili diğer yargı mercileri tarafından da kovuşturma evresinin her aşamasında uygulanır. Bu aşamada verilen adli kontrol kararı da şüpheli ve müdafinin hazır bulunduğu bir duruşmayla verilir.”

“(4) Adli kontrol kararları, şüpheli ve müdafinin de bulunduğu bir duruşmayla, 30 günlük sürelerle gözden geçirilir.”

MADDE 15- 5271 sayılı Kanunun 111 inci maddesinin başlığına “kaldırılması” ibaresinden sonra “veya kendiliğinden sona ermesi” ibaresi eklenmiş, birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(1) şüpheli veya sanığın istemi üzerine, Cumhuriyet savcısının görüşünü aldıktan sonra hâkim veya mahkeme 110 uncu maddenin ikinci fıkrasına göre beş gün içinde şüpheli ve müdafinin hazır bulunduğu bir duruşmayla karar verebilir.”

“(3) 109. madde uyarınca alınan ve soruşturma veya kovuşturma süresince devam eden adli kontrol kararı; beraat, düşme, ceza verilmesine veya kovuşturma yapılmasına yer olmadığı kararları ile kamu davasının açılmasının ertelenmesi hallerinde, kendiliğinden sona erer.”

MADDE 16- 5271 sayılı Kanunun 112 nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiş, ikinci fıkrasının birinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

“(1) Adli kontrol hükümlerini isteyerek yerine getirmeyen şüpheli veya sanık hakkında, yetkili yargı mercii, öncelikle daha ağır bir adli kontrol kararı, bu yeni hükmün de isteyerek yerine getirilmemesi halinde, tutuklama kararı verebilir. Bu halde verilen tutukluluk kararına, 104. ve 268. maddeler kapsamında itiraz edilebilir. Bu tutukluluk süreleri yönünden mahsup da talep edilebilir.”

MADDE 17- 5271 sayılı Kanunun 113 üncü maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“şüpheli veya sanığın maddi durumu ve geliri ile orantılı bir şekilde tespit edilen güvence, aşağıda yazılı hususların yerine getirilmesini sağlar:”

MADDE 18- 5271 sayılı Kanunun 114 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “rızasıyla” ibaresinden sonra gelmek üzere “geliri ile orantılı olarak tespit edilen güvencenin” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 19- 5271 sayılı Kanunun 116 ncı maddesinin birinci fıkrasındaki “makul şüphe” ibaresi “somut delillere dayalı kuvvetli şüphe” şeklinde değiştirilmiş, maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(2) Özel kanunlarda bulunan bu konudaki hükümler gözetilir.”

MADDE 20- 5271 sayılı Kanunun 127 nci maddesinin birinci fıkrasındaki “savcısının, Cumhuriyet savcısına ulaşamadığı hallerde ise kolluk amirinin” ibaresi “savcısının” şeklinde değiştirilmiş, üçüncü fıkrasındaki “Hâkim kararı olmaksızın yapılan elkoyma işlemi,” ibaresi “Cumhuriyet Savcısının yazılı emri” şeklinde değiştirilmiş ve altıncı fıkranın son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 21- 5271 sayılı Kanunun 128 inci maddesinin onuncu fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 22- 5271 sayılı Kanunun 129 uncu maddesinin üçüncü fıkrasındaki “savcısının” ibaresinden sonra gelmek üzere “yazılı” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 23- 5271 sayılı Kanunun 134 üncü maddesinin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.
“El konulan cihazlar her hâlükârda 7 gün içerisinde sahiplerine iade edilir.”

MADDE 24- 5271 sayılı Kanunun 135 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(10) Bir suç dolayısıyla yapılan soruşturmada, somut delillere dayanan kuvvetli şüphe sebeplerinin varlığı ve başka surette delil elde etme imkânının bulunmaması halinde, hâkim veya gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde Cumhuriyet savcısı tarafından şüphelinin kullandığı sosyal medya hesaplarının incelenmesi ve IP tespiti yapılmasına karar verilir. Cumhuriyet savcısı tarafından verilen kararlar yirmi dört saat içinde hâkim onayına sunulur. Hâkim kararını en geç yirmi dört saat içinde verir. Sürenin dolması veya hâkim tarafından aksine karar verilmesi hâlinde çıkarılan kopyalar ve çözümü yapılan metinler derhâl imha edilir.”

MADDE 25- 5271 sayılı Kanunun 139 uncu maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 26- 5271 sayılı Kanunun 140 ıncı maddesinin üçüncü fıkrasının son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 27- 5271 sayılı Kanunun 140/A maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) Bu Kanunun 135 ila 140 ıncı maddelerinde düzenlenen koruma tedbirlerinin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 28- 5271 sayılı Kanunun 141 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendindeki “devamına” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya adli kontrol altına alınmasına”, (c) bendindeki “tutuklanan” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya adli kontrol altına alınmasına karar verilen”, (d) bendindeki “tutuklandığı” ibaresinden sonra gelmek üzere

“veya adli kontrol altına alındığı”, (e) bendindeki “tutuklandıktan” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya adli kontrol uygulandıktan”, (g) bendindeki “tutuklama” ibaresinden sonra gelmek üzere “veya adli kontrol altına alınma”, (i) bendindeki “kararı” ibaresinden sonra gelmek üzere “hukuka aykırı ve” ibaresi ile dördüncü fıkrasının başına, aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Tazminat davasının açılması, hâkime karşı bir ceza soruşturmasının yapılması yahut mahkûmiyet şartına bağlanamaz.”

MADDE 29- 5271 sayılı Kanunun 142 nci maddesinin dokuzuncu fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(9) Tazminat davaları nedeniyle Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi gereğince hesaplanan nisbî avukatlık ücreti ödenir.”

MADDE 30- 5271 sayılı Kanunun 149 uncu maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Soruşturma evresinde, ifade almada en çok üç avukat hazır bulunabilir.”

MADDE 31- 5271 sayılı Kanunun 150 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki ‘beş’ ibaresi ‘iki’ şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 32- 5271 sayılı Kanunun 151 inci maddesinin birinci fıkrasındaki “veya vakitsiz olarak duruşmadan çekilir veya görevini yerine getirmekten kaçınırsa,” ibaresi “ise” şeklinde değiştirilmiş ve birinci fıkrasının son cümlesi ile üçüncü, dördüncü, beşinci ve altıncı fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 33- 5271 sayılı Kanunun 153 üncü maddesinin ikinci, üçüncü ve dördüncü fıkraları yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 34- 5271 sayılı Kanunun 154 üncü maddesinin ikinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 35- 5271 sayılı Kanunun 158 inci maddesinin altıncı fıkrasının birinci cümlesinden sonra gelmek üzere ‘Cinsel suçlarda mağdur beyanı soruşturma başlatılması için yeterli kabul edilir ve soruşturma başlatılır.’ cümlesi eklenmiştir.

MADDE 36- 5271 sayılı Kanunun 161 inci maddesinin üçüncü ve, altıncı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve dokuzuncu fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

“(3) Cumhuriyet savcısı, adli kolluk görevlilerine emirleri UYAP sistemi üzerinden yazılı olarak verir.”

“(6) Vali ve kaymakamların kişisel suçları hakkında soruşturma ve kovuşturma yapma yetkisi, ilgilinin görev yaptığı yerin bağlı olduğu bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerdeki il Cumhuriyet başsavcılığı ve aynı yer ağır ceza mahkemesine aittir. Ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yapılır.”

MADDE 37- 5271 sayılı Kanunun 171 inci maddesinin altıncı fıkrası, aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(6) Bu madde hükümleri;

- a) Kamu görevlisi tarafından görevi sebebiyle işlenen suçlar,
b) Cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ile kadına veya çocuğa yönelik her türlü şiddet içeren suçlar, hakkında uygulanmaz.”

MADDE 38- 5271 sayılı Kanunun 172 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “sulh ceza hâkimliğince” ibaresi “en yakın yer ağır ceza mahkemesince” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 39- 5271 sayılı Kanunun 173 üncü maddesinin birinci fıkrasında yer alan “çevresinde görev yaptığı ağır ceza mahkemesinin bulunduğu yerdeki sulh ceza hâkimliğine itiraz edebilir.” ibaresi “çevresine en yakın yer ağır ceza mahkemesine itiraz edebilir.” şeklinde, üçüncü ve dördüncü fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(3) İtirazı inceleyen ağır ceza mahkemesi kararını vermek için soruşturmanın genişletilmesine gerek görür ise bu hususu açıkça belirtmek suretiyle, o yer Cumhuriyet başsavcılığından talepte bulunabilir; kamu davasının açılması için yeterli nedenler bulunmazsa, istemi gerekçeli olarak reddeder ve dosyayı Cumhuriyet savcısına gönderir. Cumhuriyet savcısı, kararı itiraz edene ve şüpheliye bildirir.”

“(4) Ağır ceza mahkemesi istemi yerinde bulursa, Cumhuriyet savcısı iddianame düzenleyerek mahkemeye verir.”

MADDE 40- 5271 sayılı Kanunun 174 üncü maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“(1) İddianame mahkemeye verildiğinde mahkemece, taraflara tebliğ edilir. Taraflar iddianameye yedi gün içerisinde itiraz edebilirler. Mahkemece, itiraz süresi dolmasından itibaren yedi gün içinde soruşturma evresine ilişkin bütün belgeler ve varsa itirazlar incelendikten sonra, eksik veya hatalı noktalar belirtmek suretiyle;”

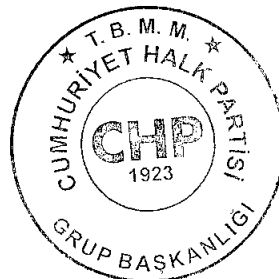
MADDE 41- 5271 sayılı Kanunun 178 inci maddesinin birinci fıkrasının üçüncü cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 42- 5271 sayılı Kanunun 188 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 43- 5271 sayılı Kanunun 191 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan “belgede yer alan suçlamanın dayanağını oluşturan eylemler ve deliller ile suçlamanın hukuki nitelendirmesi anlatılır,” ibaresi “belge okunur,” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 44- 5271 sayılı Kanunun 196 ncı maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “durumlarda,” ibaresinden sonra gelmek üzere “sanık veya tarafların muvafakati halinde,” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 45- 5271 sayılı Kanunun 202 ncı maddesinin dördüncü fıkrasının (a) bendindeki “anlatılması” ibaresi “okunması” şeklinde değiştirilmiş ve (b) bendinin son cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 46- 5271 sayılı Kanunun 203 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki “kişinin,” ibaresinden sonra gelmek üzere “avukatlar hariç olmak üzere,” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 47- 5271 sayılı Kanunun 204 üncü maddesi başlığı ile birlikte aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sanığın ve katılanın dışarı çıkarılması

Madde 204– (1) Davranışları nedeniyle, duruşma salonunda hazır bulunanlara yönelik olarak güvenlik sorunu yaratacak şekilde davranışlarda bulunmadığı sürece sanık ve katılan duruşma salonundan çıkartılamaz. Sanığın duruşma salonundan çıkarılması halinde, sanığın müdafii yoksa, mahkeme barodan bir müdafii görevlendirilmesini ister. Oturuma yeniden alınmasına karar verilen sanığa, yokluğunda yapılan işlemler açıklanır.”

MADDE 48- 5271 sayılı Kanunun 209 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki “adli sicil özetleri” ibaresi yürürlükten kaldırılmış, fıkranın sonuna aşağıdaki cümle ve maddeye aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Adli sicil özetlerinin okunması sanığın muvafakatine bağlıdır.” cümlesi eklenmiş

“(3) Mahkûmiyet hükmü kurulduğu takdirde sanığa ait adli sicil özeti dikkate alınır.”

MADDE 49- 5271 sayılı Kanunun 216 ncı maddesinin üçüncü fıkrasının ikinci cümlesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 50- 5271 sayılı Kanunun 217 inci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

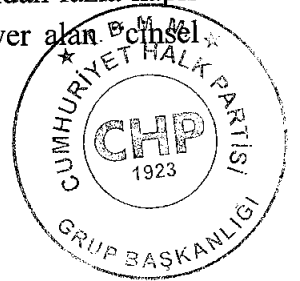
“(3) Sanığın soruşturma aşamasında kollukta alınan ifadesinin hukuka aykırı yöntemler kullanılarak alındığının sanık tarafından beyan edilmesi durumunda soruşturma aşamasında alınan ifadesi hükme esas alınmaz.”

MADDE 51- 5271 sayılı Kanunun 223 üncü maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde yer alan “hukuka aykırı fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi suretiyle veya zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle” ibaresi “zorunluluk hali ya da cebir veya tehdit etkisiyle” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 52- 5271 sayılı Kanunun 231 inci maddesinin beşinci fıkrasındaki “hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilebilir.” ibaresi “sanık hakkında ceza hükmü kurulduktan sonra sanığa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasını kabul edip etmediğini bildirmek üzere yedi gün süre tanınır. Süre geçtikten sonra yapılan duruşmada talebe göre karar verilir. Sanık bir beyanda bulunmamışsa hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilir.” şeklinde değiştirilmiş ve sekizinci fıkrasındaki “beş yıl” ibaresi “en çok iki yıl” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 53- 5271 sayılı Kanunun 232 nci maddesinin üçüncü fıkrasındaki “onbeş” ibaresi “otuz” şeklinde değiştirilmiş ve altıncı fıkrasında yer alan “miktarının,” ibaresinden sonra gelmek üzere “yargılama giderlerinin ve vekâlet ücretlerinin,” ibaresi eklenmiştir.

MADDE 54- 5271 sayılı Kanunun 234 üncü maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin üçüncü alt bendinde yer alan “cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda,” ibaresi ile (b) bendinin beşinci alt bendinde yer alan “cinsel

saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda.” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 55- 5271 sayılı Kanunun 238 nci maddesinin ikinci fıkrasındaki “şikâyeti belirten ifade üzerine, suçtan zarar görenden davaya katılmak isteyip istemediği sorulur.” ibaresi “şikâyetçi olduğunu belirten mağdur suçtan zarar gören sıfatıyla davaya katılmış sayılır.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 56- 5271 sayılı Kanunun 239 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki “cinsel saldırı suçu ile alt sınırı beş yıldan fazla hapis cezasını gerektiren suçlarda,” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 57- 5271 sayılı Kanunun 253 üncü maddesinin üçüncü fıkrasındaki “suçlarda,” ibaresi “suçlar ile kadına veya çocuğa yönelik her türlü şiddet içeren suçlar bakımından” şeklinde, yirmidördüncü fıkrasındaki “avukatların veya hukuk öğrenimi görmüş kişilerin” ibaresi “fiilen kamu görevi ifa edenler hariç olmak üzere, avukatların, hukuk öğrenimi görmüş kişilerin veya psikologların” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 58- 5271 sayılı Kanunun 254 üncü maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“(3) Hukuki yararı olmak kaydıyla infaz edilmiş bir hükümle ilgili bir suç sonradan uzlaşma kapsamına alınırsa başvuru üzerine mahkemece yeniden uzlaştırma hükümleri uygulanır.”

MADDE 59- 5271 sayılı Kanunun 268 inci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) ve (b) bentleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) Sulh ceza hâkimliği kararlarına yapılan itirazların incelenmesi, yargı çevresinde bulundukları asliye ceza mahkemesi hâkimine aittir.”

“b) Sulh ceza işleri asliye ceza hâkimliği tarafından görülüyorsa itirazı inceleme yetkisi ağır ceza işlerini gören mahkeme başkanına aittir.”

MADDE 60- 5271 sayılı Kanunun 286 ncı maddesinin ikinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiş, üçüncü fıkrasının (a) bendinin “6. Kanunlara uymamaya tahrik (madde 217),” ibaresinden sonraki kısmı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

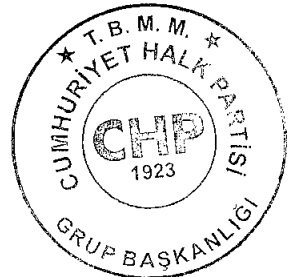
“Ancak aynı dosya kapsamında verilen mahkeme kararlarında temyize tabi olan hükümler, temyize tabi olmayan diğer hükümlere de sirayet eder. Aynı kararlar verilen ve toplam süresi beş yılı aşan hükümlere karşı da temyiz yoluna başvurulabilir”.

“7. Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma (TCK, m.220/6-7),

8. Görevi yaptırmamak için direnmek (TCK, m.265),

9. Cumhurbaşkanına hakaret (madde 299),

10. Devletin egemenlik alametlerini aşağılama (madde 300),

11. Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama (madde 301),
12. Silâhlı örgüt (madde 314),
13. Halkı askerlikten soğutma (madde 318), suçları.”

MADDE 61- 5271 sayılı Kanunun 291 inci maddesinin birinci fıkrasının sonuna aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“On yıl ve daha fazla mahkûmiyet hallerinde temyiz incelemesi re’sen yapılır.”

MADDE 62- 5271 sayılı Kanunun 294 üncü maddesinin birinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 63- 5271 sayılı Kanunun 298 inci maddesinin birinci fıkrasındaki “ya da temyiz dilekçesinin temyiz sebeplerini içermediğini” ibaresi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 64- 5271 sayılı Kanunun 299 uncu maddesinin birinci fıkrasındaki “uygun görmesi halinde duruşma yoluyla yapabilir.” ibaresi, “talep halinde duruşmalı olarak yapar.” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 65- 5271 sayılı Kanunun 324 üncü maddesinin ikinci fıkrasındaki “giderlerinin” ibaresinden sonra gelmek üzere “ve vekâlet ücretinin” ibaresi eklenmiş ve beşinci fıkrasındaki “Türkçe bilmeyen” ibaresi “Türkçeden başka bir dilde savunma yapan veya beyanda bulunan” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 66- 5271 sayılı Kanunun geçici 3 üncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 67- 5271 sayılı Kanununa aşağıdaki geçici madde eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 6 – (1) Devlet Güvenlik Mahkemeleri, Ceza Muhakemesi Kanunu 250. Madde ve Terörle Mücadele Kanunu 10. madde gereğince kurulmuş mahkemeler tarafından yargılanıp mahkûm edilmiş hükümlüler hakkında, bu Kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren bir yıl içerisinde başvurulması halinde yargılanmanın yenilenmesi kararı verilir.”

MADDE 68- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 69- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

